

tepav

türkiye ekonomi politikaları araştırma vakfı

Birleşik Krallık Başbakanı David Cameron'ın Dediği Gibi "Rekabet Politikası" Faslı Müzakereleri Açılabilir Mi?

Nilgün Arısan Eralp
TEPAV AB Enstitüsü Direktörü

TEPAV Değerlendirme Notu
Temmuz 2010

Birleşik Krallık Başbakanı David Cameron'ın Dediği Gibi “Rekabet Politikası” Faslı Müzakereleri Açılabilir Mi ?

Birleşik Krallık Başbakanı David CAMERON, 27 Temmuz Salı günü TOBB'da yaptığı konuşmada, Türkiye-AB katılım müzakereleri sürecinde önümüzdeki dönemde – 1 Temmuz 2010 tarihinde başlayıp 6 ay sürecek olan Belçika dönem başkanlığında- rekabet faslının açılmasını beklediklerini açıkladı.

Türkiye'nin AB üyeliğini destekleyen İspanya'nın 1 Temmuz 2010 tarihinde sona eren AB dönem başkanlığında, İspanya, teknik olarak açılacak dört fasıl olan “Kamu Alımları”, “Rekabet Politikası”, “Gıda Güvenliği, Veterinerlik ve Bitki Sağlığı” ile “Sosyal Politikalar ve İstihdam”ın açılması konusunda elinden geleni yapacağını belirtmiş, ancak Türkiye bu fasılların açılış kriterlerinden sadece “Gıda Güvenliği, Veterinerlik ve Bitki Sağlığı”na ait olanları yerine getirdiği için 2010 yılının ilk yarısında sadece bu fasıl açılabilmiştir.

Görelilik olarak açılması en olası gözükten Rekabet Politikası faslının açılış kriterleri şunlardır:

- 1- *Gümrük Birliği'nin son aşamasının uygulanmasına ilişkin 1/95 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı'nın kapsadığı tüm devlet yardımı tedbirlerinin kapsamlı bir envanterinin AB tarafına iletilmesi.*

En son 2007 yılında taslak olarak hazırlanmış bir envanter çalışması vardır, ancak bu envanterin gözden geçirilmesi gerektiği için AB tarafına tam anlamıyla “envanter” niteliğinde bir belge verilememiştir. Avrupa Komisyonu ile daha önce yapılan toplantılarda verilen bilgilerin ve son teşvik paketinin bir envanter sayılması gerektiği Türkiye tarafından ifade edilmiş ancak AB tarafının bu konudaki değerlendirmesi henüz alınamamıştır.

- 2- *2001 yılından bu yana çelik sektöründe kapasite değişimine ve her bir şirkete verilen devlet yardımlarına ilişkin ayrıntılı bilgi sunulması*

Çelik Sektörü Ulusal Yeniden Yapılandırma Planı çerçevesinde AB tarafına iletilen söz konusu bilgiler AB tarafından değerlendirilmektedir. Bu konuda henüz AB'nin kabul ettiği bir bilgi sunumu sürecinin tamamlandığını söylemek mümkün değildir. Taraflar arasında belirli alanlarda “devlet yardımı” tanımlamasında uzlaşma sağlanamamaktadır.

- 3- *Türkiye ve AB arasındaki mevcut ikili anlaşmalardan kaynaklanan yükümlülükleri yerine getirmek amacıyla devlet yardımlarının onaylanması, devlet yardımları uygulamasının izlenmesi ve geri alınmasına ilişkin genel şartları ve kuralları belirleyen bir devlet yardımları kanununun kabulü.*
- 4- *Mevcut ikili anlaşmalardan kaynaklanan devlet yardımları kurallarının tam olarak uygulanması için gerekli yetkilere sahip işlevsel olarak bağımsız bir devlet yardımları otoritesinin kurulması.¹*

---

¹ Bu otorite, devlet yardımları programlarını ve münferit devlet yardımlarını onaylama yetkisine sahip olduğu gibi kanuna aykırı olarak verilen yardımların geri alınması yetkisine de sahip olmalıdır. Bu gerçekleşene kadar, Gümrük Birliği anlaşması gerekleri doğrultusunda, AB kurallarıyla açık şekilde uyumlu olduklarına dair

3. ve 4. açılış kriterlerine karşılık gelecek bir Kanun Tasarısı hazırlanmış ve T.B.M.M.'ye sunulmuştur. Tasarı genel kurul gündemine kadar gelmiş ancak henüz yasalaşamamıştır. Bu fasılın açılabilmesi için bu Tasarı'nın en geç Ekim ayında yasalaşması gerektiği söylenmekle birlikte, Gıda Güvenliği, Veterinerlik ve Bitki Sağlığı faslında da görüldüğü gibi –bu Kanun fasıl açılmadan iki hafta önce çıkarılmıştır- herhangi bir dönem başkanlığında açılacak tek fasıl varsa, “müzakere süreci tam anlamıyla tıkanı” görüntüsü verilmemesi için AB bu konuda esnek davranabilmektedir.

T.B.M.M. genel kurulu gündeminde bulunan ”Devlet Yardımlarının İzlenmesi ve Denetlenmesi Hakkında Kanun Tasarısı”nda devlet yardımları kurallarının tam olarak uygulanması için gerekli yetkilere sahip, işlevsel olarak bağımsız bir devlet yardımları otoritesinin işlevlerini yerine getirmek için Maliye Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Hazine Müsteşarlığı , Dış Ticaret Müsteşarlığı ve Rekabet Kurulu temsilcilerinden oluşan bir “*Devlet Yardımlarını İzleme ve Denetleme Kurulu*” kurulmakta ve bu Kurul’un altında hizmet vermek üzere de Hazine Müsteşarlığı bünyesinde Devlet Yardımları Genel Müdürlüğü’nün kurulması öngörülmektedir. Kurul’un başkanlığını da Devlet Yardımları Genel Müdürü yürütecektir.

Tasarı’ya ilişkin olarak TBMM AB Uyum Komisyonu’nda da gündeme getirilen bazı endişeler bulunmaktadır:

- Tasarı ile oluşturulan Kurul’un bu yapısıyla şeffaflığın ve “*işlevsel bağımsızlığın*” sağlanıp sağlanamayacağı;
- Kurul’un Hazine bünyesinde teşkilinin yerinde olup olmadığının diğer AB üyesi ülke uygulamaları da göz önünde bulundurularak değerlendirilmesi gerektiği;
- Kurul’un bağımsızlığı açısından özel sektör temsilcilerinin katılımının katkı sağlayıp sağlamayacağı.

5- *Türkiye ve AB arasındaki mevcut ikili anlaşmalardan kaynaklanan yükümlülükler ile uyumsuz olduğu belirlenen tüm kalan yardım programlarının ve eş etkili tedbirlerin uyumu için açık bir takvim içeren ve Komisyon’un kabul edeceği bir eylem planının sunulması.*

Türkiye yukarıda bahsedilen Tasarı kanunlaştığında, kanunun ilgili bölümlerinin gerekli AB direktiflerine uyumu da öngören bir “eylem planı” sayılabileceğini öne sürmektedir. AB bu konudaki görüşünü henüz bildirmemiştir.

6- Kömür ve çelik ürünlerinde ticarete ilişkin olarak AKÇT ve Türkiye arasındaki anlaşmaya aykırı şekilde verilmiş devlet yardımlarından hiçbir çelik şirketinin faydalanmadığının temini amacıyla tüm gerekli tedbirlerin kabul edilmesi.

Komisyon’da şüphe uyandıracak yeni yardım programlarının ve mevcut olanların uzatılmasının önlenmesi gerekmektedir.

Bu konuda ilk taslağı AB tarafına Eylül 2006'da iletilen Çelik Sektörü Ulusal Yeniden Yapılandırma Planı çerçevesinde, AB tarafından değerlendirilmekte, taraflar arasında, bazı konularda “devlet yardımı” tanımı konusunda bir uzlaşma temin edilmeye çalışılmaktadır.

Teknik olarak açılabilir üç fasıl arasında açılması en muhtemel müzakere faslının Rekabet Politikası olmasının nedenleri şöyle özetlenebilir:

Bu üç fasıldan ikincisi olan Kamu Alımları faslının açılış kriterlerinden biri olan “*farklı kanunlarla Kamu İhale Kanunu'nun uygulamasına getirilen ve Topluluk mevzuatı ile uyumlu olmayan tüm 'istisnaların' yürürlükten kaldırılması*” konusunda bir adım atılabilmesi şu anda siyasi açıdan mümkün gözükmemektedir. Bu istisnaların sayısı yapılan kanun değişiklikleri ile sürekli artırılmıştır. Şu andaki istisna sayısı 70 civarındadır. Üçüncü fasıl olan Sosyal Politika ve İstihdam faslında ise “*Türkiye'de kamu ve özel sektördeki sendikal hakların AB ve Uluslararası Çalışma Örgütü (UÇÖ) normları ile uyumlu hale getirilmesi*” ne ilişkin açılış kriterinin karşılanmasında sorun vardır. Özel sektördeki sendikal haklar konusunda sosyal taraflar anlaşmamaktadır. Kamu sektörü çalışanlarına grev hakkı tanınması konusunda ise henüz gerekli yasal hazırlıklar tamamlanmamıştır. Kamu sektörü çalışanlarına grev hakkı tanınması için öncelikle devlet personel rejiminde bir takım önemli değişikliklere gidilmesi gerektiği söylenmektedir.

Yukarıda ifade edilmeye çalışıldığı gibi, Rekabet Politikası faslının açılış kriterlerinin tam anlamı ile yerine getirildiğini de söylemek mümkün değildir. AB tarafının en fazla üzerinde durduğu açılış kriterinin Devlet Yardımlarının İzlenmesi ve Denetlenmesi Hakkında Kanun olduğu söylenmektedir. Ancak henüz Tasarı niteliğinde bulunan bu düzenlemenin içeriğine ilişkin yukarıda ifade edilen bazı endişeler de mevcuttur. Umudumuz ve beklentimiz bu faslın açılmasının önündeki tüm engellerin zamanında kaldırılarak, “Rekabet Politikası”nın, 2010 yılı sona ermeden, Belçika'nın AB dönem başkanlığında açılabilmesidir.